

Franz Taeschner

FRANZ TAESCHNER
1888 — 1967

PROFESSOR DR. FRANZ TAESCHNER

HEINZ GROTZFELD

Daha önceden de haber verildiği gibi, uzun bir hastalıktan sonra Münster Üniversitesi emekli Şarkiyat Ordinaryüs Profesörü Franz Taeschner 79 yaşında olduğu halde Münster'de 11 Kasım 1967 tarihinde vefat etmiştir.

Franz Taeschner 1888 yılında Bad Reichenhall'de doğmuştu. Berlin'de (Gymnasium) liseyi bitirdikten sonra Bonn, Berlin, Münih, Erlangen ve Kiel Üniversitelerinde şark lisanlarını ve islâmiyat tahsil etti. Kiel'de 1912 yılında Georg Jacob'un yanında doktorasını verdi. Bundan sonraki yıllarda 1. Cihan Savaşı'nın başlangıcına kadar Paris ve Londra'da tahsiline devam etti. Savaş esnasında Türkçe tercümanı olarak Filistin'de bulundu. Bir yıllık harp esaretinden sonra 1919 yılının sonuna doğru tekrar Almanya'ya döndü. 1922 yılında Münster'de habilitasyonunu yaptı. 1929 yılında burada fahri profesör, 1935 de ordinaryüs profesör ve Şarkiyat Enstitüsü Müdürü olmuş, 1956'da da emekliye ayrılmıştır. Üniversitemiz öğretim üyesi olarak bulunduğu 45 yıl zarfında islâm devletlerinin üç esas dili olan Arapça, Farsça ve Türkçe ve Ortaçağ İslâm Dünyası kültür ve edebiyat tarihi sahalarında hoca ve araştırmacı olarak çok verimli çalışmalarında bulunmuştur. Osmanlı Edebiyatı ve Kültür tarihi sahalarında çok cepheli eserler vermesi, genç bir talebe iken aldığı ilhamlarla olmuştur. Onun ilmî olgunlaşma yılları, Alman Üniversitelerinde islâmiyatın müstakil bir ilim dalı olarak geliştiği ve Arap, Fars ve Türk dili ve edebiyatlarının din ve kültür tarihi meseleleriyle birlikte işlendiği bir devreye rastlamaktadır. Bilhassa Georg Jacob talebelerinin ilgisini kültür tarihi meselelerine ve o zamana kadar Almanya'da ihmal edilmiş olan türkçe ve farsça üzerine çekiyordu. Konuların işlenmesinde ve meselelerin çözümünde kendine has bir metod sahibi olmakla beraber Taeschner hocasının araştırmalar için kendisine verdiği esas çizgiyi takip etmiştir.

En önemli yayınlarına işaret edersek, bunlarda araştırmalarının çok cepheli olduğunu görürüz: Osmanlı kaynaklarına göre eski Ana-

dolu yol şebekesini anlatan iki ciltlik eseri Anadolu'nun tarihî topografyası ve Osmanlıların coğrafya edebiyatına hasredilmiştir; Türk-İran sanat ve bilhassa minyatür sahasındaki bilgisini birçok makale ve konferanslarında ve bilhassa yayınlamış olduğu 17. asra ait türkçe minyatür albümünde ortaya koymuş bulunmaktadır; eski türk tarih yazarları sahasını da yayınlamış olduğu Neşri'nin Osmanlı vakayinamesi ile zenginleştirmiş oldu. Birçok eserleri islâm ortaçağın sosyal tarihi, futuva birlikleri ve kuruluşları ve bunlardan doğan esnaf teşekküllerini incelemektedir. İslâm tarikatlerinin felsefesi teşkilât ve organizasyonunu ve tarihlerinin araştırılmasıyla ilgili bu çalışmalar sıkı sıkıya Franz Taeschner ismi ile bağlıdır. İslâm din ve kültür tarihine ait birçok popüler konferans ve çalışmalarında daha geniş bir dinleyici ve okuyucu kitlesine hitap etmiştir. O'nun ortaçağ İran kültürü ve kısa fakat muhteva bakımından zengin Arap dünyası tarihine dair kolay anlaşılır eserleri, sahasının dışında da isminin tanınmasını sağlamıştır.

Kendisi Almanya-Türkiye arasındaki münasebetleri geliştirmeyi gaye edinen Alman-Türk dostluk cemiyetinin Münster şubesinin kurucusudur. Uzun seneler bu derneğin başkanlığını yapmış ve ölümüne kadar da fahrî başkanı olarak kalmıştır. Mütveffanın insanî vasıfları belirtilmeden yazılacak herhangi bir takdir eksik bırakılmış olacaktır. Yardım severliği, imanlı ve mütevazı mizacı, neşeli ve açık kalbli tabiatı, yalnız Münster'de değil, bütün dünyadaki şarkiyatçı meslekdaşları arasında, fakat bilhassa Türkiye'de bilinir ve takdir edilirdi. Beynelmilel şarkiyatçılık Franz Taeschner ile çok itibarlı bir bilgini kaybetmiş olmaktadır.

Ord. Prof. Dr. FRANZ TAESCHNER'İN YAYINLARI*

MAKALELER :

- TAESCHNER, F: Matrakçı Nasuh, Der Islam 40 (1965) 200 - 206.
 TAESCHNER, F: Kırşehir, ein altes Kulturzentrum aus spät-und nachseldschukischer Zeit (Necati Lugal Hâtıra Kitabı, T.T.K. yayınları arasında basılmakta)

* Der Islam 39 (1964) S. 261 - 270'de yayınlarının listesi neşredildi. Yukarıda belirtilen eserler o tarihten bu yana çıkanlardır.

KITAP TANITMALARI :

- EREN, MEŞKÛRE : Evliya Çelebi, Der Islam 38 (1963) 201 - 203
- BELDICANU-STEINHERR, IRENE Scheich Üftade, der Begründer des Gelvetijje-Ordens, Der Islam 39 (1964) 309.
- PETERS, RICHARD : Geschichte der Türken, Der Islam 39 (1964) 306 - 309.
- GALAB D. GALABOW : Die Protokollbücher des Kadiamtes Sofia hg. v. H.W. DUDA, Die Welt des Islams, N. S. 7. (1961) 220 - 221.
- CAUCIG, FRANZ VON : Türkei, Die Welt des Islams N. S. 7 (1961) 223 - 224.
- KNEZEVIC, ANTON : Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben, Die Welt des Islams N. S. 8 (1962/63) 213 - 214.
- HEUSER-ŞEVKET : Türkisch-Deutsches Wörterbuch, Die Welt des Islams N. S. 8 (1962-63) 80 - 81.
- KREUTEL, R. - SPIES, O : Der Gefangene der Giauren, Die Welt des Islams N. S. 9 (1964) 290 - 291.

